

Bevezető

A tanulmánykötetek műfaji sajátossága a tárgyalt témával kapcsolatos válogatás irányának meghatározása és főként annak indoklása, hogy melyik tanulmány miért került kiválasztásra. Jelen kötet esetében sincs ez másként, különösen azután nem, hogy a francia politika kutatására a Nemzeti Közszerolálati Egyetem Nemzetközi és Európai Tanulmányok Karán 2017-ben létrejött kutatócsoport korábban már jelentkezett egy kötetel (*Franciaország a 21. század elején*).

Az első kötetében a kutatócsoport arra vállalkozott, hogy a 2017-es elnökválasztás évében egy minél pontosabb keresztmetszetet adjon Franciaországról. Az elkészült kilenc tanulmány lényeges területeken (külpolitika, európai integráció, frankofónia, belpolitika, gazdaság, biztonság és védelem, migráció) segít megérteni a 21. század eleji Franciaországot. Az áttekintés ugyanakkor korántsem lett teljes, a kutatócsoportához csatlakozó kollégák érdeklődése alapvetően behatárolta a vizsgált területek számát és terjedelmét. Önkéntelenül adódott a folytatás igénye, s ebből született az alábbi összeállítás.

A kutatócsoport ezúttal egy külpolitikai szakterületi kérdéskört állított vizsgálatainak középpontjába: Franciaország és Közép-Európa kapcsolatait, ezen belül kiemelt figyelemmel a magyar–francia kapcsolatokra. Sőt, ebben a második fordulóban a kutatócsoportához csatlakozott néhány francia kutató, akik új kutatási területeket, és ami még lényegesebb, a francia szempontú értékelést hozták be a vizsgálatokba. Csatlakozásukkal a bilaterális vizsgálatok egyoldalú „magyar nemzeti látószöge” kibővült a másik „nemzeti látószöggel”, különleges és egyedi lehetőségeket nyújtva az olvasónak az összehasonlításokra.

A kutatási eredmények első összegzését célzó konferenciára (2018. április 17.), valamint a kötet összeállítására ezek után került sor, s a vizsgált téma nem várt külső aktualitást is kapott. A közép-európaiság gondolatát deklaráltan képviselő V4-országok csoportja (Csehország, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia) a nemzetközi politika alakulásának köszönhetően az európai integráció fejlődéséről, ezenkívül a nemzetközi migrációról folytatott vita előterébe került, így az eredetileg jobbára visszatekintőnek szánt vizsgálat óhatatlanul csúszott át a jelenbe.

1.

Az indító kérdés az volt, hogy Franciaország milyen szerepet játszott e régió fejlődésében. A kézikönyvek közhelyei közé tartozik, hogy Közép-Európa történelmileg Németország befolyási zónája. Évszázadnyi visszatekintéssel ezt támasztották alá a közép- és kelet-európai területekre kivándorolt német közösségek (poroszok, cipszerek, svábok, szászok), az együtt fejlődés gazdasági, társadalmi, kulturális kapcsolatainak szövedéke, manapság pedig inkább

az euró működésének hátterét adó, a német gazdaságnak kedvező szabályozási rendszer. A történelmileg kialakult gazdasági kapcsolatok nyomatékára mi sem jellemzőbb, mint hogy a magyar külkereskedelemben az NSZK 1978-ban a Szovjetunió mögött a második helyen állt, holott ekkor még egy vasfüggöny választotta el Európa két felét.

A geopolitikai realitásokkal a francia politika is tisztában volt. Ezért próbálta meg az első világháború után a térséget leválasztani Németországról, s emiatt lett a keleti biztonság a versailles-i békerendszer egyik meghatározó pillére. A győztes francia politika a szétszabdalt Osztrák–Magyar Monarchiából, illetve néhány újonnan államná szervezett területéből egy keleti hátvédszövetséget szervezett Németország ellensúlyozására (*alliance de revers*). Nem sok sikerrel: a térség legkorszerűbb fegyverzetével és hadseregével ellátott Csehszlovákia egy puskalövés nélkül adta át teljes hadi arzenálját Németországnak 1938-ban. A francia támogatással összeállt, Magyarországot gyűrűbe fogó kisantant hasonlóképp széthullott.

A hidegháború idején Közép-Európa egyszerűen a szovjet birodalom része volt, a vasfüggöny keleti oldalán található államok ismétlődő kitöréseit Moszkva katonai akciókkal torolta meg (1956, Budapest; 1968, Prága; 1981, Varsó).

Az V. Köztársaság megszületése (1958) után a nagyhatalmiságát visszaépítő Franciaország számára értelemszerűen a szovjet birodalom központja, azaz Moszkva állt a középpontban, a csatlós államok csak mint a szovjet birodalom részei kaptak helyet a külpolitikában. De Gaulle víziója Európáról három elemet tartalmazott: az államok Európáját, az európai Európát és az Atlanti-óceántól az Urálig terjedő Európát. A bipoláris világban amerikai–szovjet kondomíniumot látó és azt elutasító tábornok nagyobb mozgásteret, mondhatni függetlenséget kívánt az atlanti szövetségen belül, s úgy vélte, hogy a Moszkvával kiépített kapcsolatokon túl a Közép-Európában jól érzékelhető nemzeti kommunizmusok is felhasználhatók a *détende-entente-cooperation* stratégiához. Azonban amennyire segítette De Gaulle politikai törekvéseit s a nagyhatalmi klubba való visszakapaszkodását az 1966-os moszkvai látogatás, olyannyira sikertelennek bizonyult az 1968-as varsói és bukaresti útja. A lengyel és román kommunista vezetők pontosan értették a bipoláris nemzetközi rendszer működését, azaz tudták, hogy Moszkva nem tűri a keleti tömb lazításának kísérleteit, s tisztában voltak azzal is, hogy Moszkva nélkül politikai hatalmuk is elveszik. De Gaulle bukaresti útját 1968 májusában már félbe is kellett szakítani a párizsi diáklázadások miatt. Azt majd csak Mitterrand veszi észre a 80-as évek elején, hogy a szocialista rendszer felbontásában az adósságcsapdába keveredő s az IMF-fel együttműködő Kádár-rendszer sokkal előbbre tart, mint bármely másik szocialista ország. Néhány gondolat erejéig tehát maradjunk az V. Köztársaság első szocialista elnökénél.

Mitterrand figyelme elsősorban az európai integráció mélyítésére és a francia–német együttműködés folytatására irányult, ez vezérfonalként szolgált a német újraegyesítés békés és ellenőrzött folyamatához, valamint az egyesült Németország európai keretek között tartásához. Kelet- és Közép-Európa vonatkozásában a mitterrand-i politika célja az volt, hogy elkerülje a térség teljes széthullását és a nemzetállami nacionalizmusok újraéledését, és ebben a francia politika érdekei megegyeztek a gorbacsovi „közös európai ház” elképzelésével. Ezt szolgálták az olyan tervezetek is, mint például az Európai Konföderáció terve, amely az európai együttműködés páneurópai keretek közötti kialakítását célozta az 1989 és 1991 közötti időszakban. Egy ilyen konstrukcióban Moszkva jórészt megőrizte volna meghatározó szerepét, ezért az ötletet Gorbacsov lelkesen felkarolta. A német egyesüléshez való viszony alapvetően meghatározta az együttműködés irányait a posztoszocialista országokkal, amit

markáns gazdasági-kereskedelmi és kulturális kapcsolatépítéssel igyekezett erősíteni. Mitterrand Európai Konföderáció-terve ugyanakkor a történelmi párhuzamok okán váltott ki erős gyanakvást a közép-európai országokban, amelyek a szovjet érdekszféráról való leválásra, valamint a nyugati intézményekhez való csatlakozásra koncentráltak. Ezért az európai együttműködés francia szempontú vezetésének gondolatát a térség valamennyi állama elutasította. Mitterrand konföderációs tervének alapvető célja az volt, hogy egy olyan európai rend jöjjön létre, amelynek keretében Franciaország hatalmi pozícióból és az egyesült Németország integrálásával felügyelni tudja az 1989 utáni európai folyamatokat. Az 1991-es év eseményei azonban lényegében leegyszerűsítették a helyzetet. A Szovjetunió felbomlása és a jugoszláviai polgárháború kirobbanása után a hangsúly az európai integrációra helyeződött át.

2.

Az 1991-ben alakult Visegrád-csoport (Csehország, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia) bő másfél évtized alatt alaposan átformálta célkitűzéseit, és radikálisan megváltoztak politikai lehetőségei is. A csoport tagjai eredendően arra szövetkeztek, hogy konfliktusok nélkül sikerüljön a hidegháború két ikonikus intézményét, a Varsói Szerződést és a KGST-t lebontani. Ezt követően a NATO-hoz és az Európai Unióhoz való csatlakozásuk kölcsönös elősegítését, a tapasztalatok megosztását célozták meg. 2018-ra azonban már nemcsak az EU-t megosztó egyik legsúlyosabb kérdésben, a migráció kezelésében alkotják a politikai spektrum egyik szélső pontját, hanem szuverenista álláspontjuk közös képviselésével az integráció jövőjéről kiújult viták egyik vonatkoztatási pontját is kijelölik. A migránsok kötelező kvóták szerinti elosztásának az Európai Bizottság által erőltetett javaslatát e négy állam torpedózta meg 2015–2018 között (tény, a háttérben a nem tiltakozó országok sem hajtották végre a szétosztást), s konszolidált gazdasági helyzetükre, valamint az integráció jövőjét az erős nemzetállami szuverenitásra alapozva fékezik az EU további lépéseit egy föderális európai államalakulat irányába. Ennek érdekében az Európai Tanács kezében kívánják tartani az integráció jövőjére vonatkozó döntéseket, vissza kívánják vágni a Bizottság hatásköreit a szerződések szerint rögzített elemekre, s küzdenek minden olyan döntés ellen, amely rögzítené, vagy esetleg szélesítené az EU-n belül kezdettől meglévő Kelet–Nyugat, illetve Észak–Dél megosztottságot. Az Európát 2015-ben elérő migrációs hullám többszintű kihívást generált az Európai Unió egésze és tagállamai számára. Láthatóvá tette a hatályban lévő 1951-es genfi konvenció (nemzetközi jog), az Európai Unió állampolgárainak szabad mozgására vonatkozó egyezmények (schengeni rendszer), valamint a menekültpolitika szabályozása (dublini rendszer) közötti ellentmondásokat és illesztési zavarokat. Az első ránézésre jobbára technikainak tűnő kérdés két év alatt eszkalálódott, s az EU egyik legmélyebb válságává vált. Az egyik legnagyobb tagállam, az Egyesült Királyság kiválását eredményező népszavazás (2016. június 23.), majd a magállamokhoz tartozó osztrák (2017. október 15.) és olasz választások (2018. március) közös eleme volt a migrációs politikai fordulat, amely tovább gyűrűző vitát gerjesztett más, kapcsolódó területeken is: demográfia, munkaerőmozgás, sőt előkerült az integrációt indulásától kísérő *finalité politique* és az európai identitás kérdése is.

A 2015-ös migrációs hullámban milliós nagyságrendű migráns érkezett az EU területére anélkül, hogy az EU és a tagállamok hatóságainak ismerete lett volna az országhatárokon átvonuló tömeg tagjainak kilétéről. A közép-európai országok, pontosabban a V4-államok

a migrációs vitában hamar közös álláspontra jutottak, amelyek értelmében nem engedik területükre belépni a jórészt gazdasági célokkal érkező migránsokat, s nem hajlandók befogadni sem a már a nyugat-európai országokba bejutott s az EU Bizottság által szétosztani kívánt migránsokat. Az integráció vezető testületei (Bizottság, Európai Parlament) ezeket az országokat, élükön Magyarországgal a szolidaritás hiányával és az európai értékek megsértésével vádolták, s eljárások sorát indították, illetve helyezték kilátásba ellenük. A V4-együttműködés az EU politikai folyamatainak egyik markáns szereplője lett, a meghatározó szerepet játszó régi tagállamok politikai tényezőként kezdték kezelni a visegrádi csoportot.

Franciaország az első volt a sorban. A frissen megválasztott Emmanuel Macron az Európai Tanács 2018. június 29-i ülése után úgy nyilatkozott, hogy nem fogad el semmiféle nacionalista megoldást a menekültpolitikában, s nemcsak a V4-országok álláspontját tartja rossznak, hanem közülük Lengyelországnak és Magyarországnak a politikáját általában is. Szerinte e két országban illiberális és populista rendszer alakult ki, amelyek szerinte nem tartják be az EU demokratikus játékszabályait. A francia elnök tovább is lépett. Egy nappal az EU-csúcs után – ezen gyakorlatilag a V4-ek álláspontja győzedelmeskedett kvótáügyben, azaz nem lehetett átvinni a migránsok kötelező áthelyezésének ügyét –, június 30-án találkozóra hívta Csehország és Szlovákia miniszterelnökét, Andrej Babist és Peter Pellegrinit.

Apropónak a francia elnök egy évfordulót használt: száz évvel ezelőtt, az első világháború végén, 1918-ban ezen a napon alakult meg a cseh–szlovák katonai légio francia területen. (A francia politika még a világháború befejezése előtt bábáskodott a még létre sem jött Csehszlovákia hadseregének megszervezésében. Később majd fel is fegyverzi a csehszlovák hadsereget.) A találkozón elhangzott elnöki beszédben Macron hangsúlyozta, hogy véget kell vetni Európában a blokkok logikájának, és éppen ellenkezőleg, Európának vissza kell szereznie az egységes arculatát, s hathatósan kell cselekednie, tiszteletben tartva az európai értékeket és a közös történelmet.

Az elhangzottak, de már önmagában a találkozó megszervezése is jelzi Macron elnök szándékát: gyengíteni kívánja a V4-es együttműködést, s el kívánja szigetelni a migránskérdésben hajthatatlannak bizonyuló Magyarországot (Orbán Viktort) és a demokráciát leépítő Lengyelországot (Mateusz Morawieckit). Párizsból nézve Magyarország mit sem változott száz év alatt: ugyanaz a renitens állam, ugyanazzal a német elköteleződéssel. A cél is ugyanaz, mint majd száz éve: megerősíteni a francia jelenlétet Közép-Európában.

3.

A kötet tanulmányai

Egy európai nagyhatalom és egy európai régió viszonyrendszere tartalmi és módszertani tekintetben a klasszikus diplomáciatörténeti megközelítésekkel s ezen belül szakterületi elemzésekkel vizsgálható. Ezt az eljárást követi kötetünk írásainak többsége is.

Közvetlenül a magyar–francia politikai kapcsolatokkal két tanulmány foglalkozik, az egyik általános, a másik specifikusabb vonatkozásban.

Matthieu Boisdron, a Nantes-i Egyetem fiatal oktatója a Kádár-korszak időszakáról, azon belül egy miniszterelnöki látogatásról írt (*A francia–magyar kapcsolatok egy fejezete: Raymond Barre hivatalos látogatása Magyarországon, 1977. október 27–29.*). Ez az időszak

az európai enyhülés belső ellentétekkel terhelt periódusa, amikor a helsinki záróokmány aláírását (1975) övező lelkesedést a gyakorlati lépések iránti várakozás jellemezte. A rövid távú eredmények kétségtelenül elmaradtak, értékeli a szerző: a nagyhatalmi színteret a szovjet expanzió folytatódása élezi Ázsiában és Afrikában, Európában tovább folyik a vita az Euro-rakétákról, nem teljesülnek a keleti remények a helsinki csomagban megjelölt gazdasági és technológiai együttműködésről. Francia–magyar relációban sincs előrelépés sem a gazdasági, sem a kulturális kapcsolatokban, sőt, Barre miniszterelnök budapesti látogatását nem követte Valéry Giscard d’Estaing köztársasági elnök sem, aki viszont 1979-ben ellátogat majd Romániába. Mégis, mindennek ellenére, ez a látogatás egy „új kétoldalú párbeszéd első lépése volt, amely hamarosan való együttműködést eredményez” a francia–magyar kapcsolatokban. Ennek szellemében fogadja majd el François Mitterrand Kádár János meghívását 1982-ben.

Christopher Pichonnier tanulmánya (*Franciaország és Magyarország 1989–2004*) a rendszerváltozás utáni másfél évtized lehetőségeit, eredményeit és csalódásait mutatja be. A történelmi múlt sérelmeivel a háttérben, valamint a geopolitikai adottságok kényszerei alatt (Magyarország tradicionálisan a német érdekszférához tartozott, a rendszerváltásig pedig a szovjet zóna része volt) a kétoldalú kapcsolatok új szintre emelése szinte megoldhatatlan feladatnak tűnt. Az új európai egyensúlyokat gondosan mérlegelő s az európai intézményekhez mielőbb csatlakozni kívánó Antall József azonban nagyon hamar keresni kezdte a Párizsba vezető szálakat. A kapcsolatok megerősítésének szándékára a francia vezetés (François Mitterrand) pozitívan reagált. A közvetlen eredmény az együttműködés és a kétoldalú kapcsolatok széles körű, bár erősen kiegyensúlyozatlan újrafelfedezése lett.

Külön kategória Bene Krisztián levéltári kutatásokra támaszkodó anyaga (*A francia–magyar katonai-biztonsági együttműködés 1990 előtt*). A tanulmány a kétoldalú kapcsolatok egy szinte ismeretlen vonatkozását mutatja be. A szerző a francia katonai levéltár (Service historique de la Défense) anyagai alapján rekonstruálta a francia hadsereg kötelékeiben az első és a második világháborúban harcoló magyar önkéntesek csoportjait, illetve gyűjtötte össze azokat, akik a hidegháború éveiben során a francia idegenlégióban szolgáltak. Százas nagyságrendű csoportokról volt szó, amelyek tagjai jobbára már a Trianon utáni határokon túlról származtak. Külön kitér a tanulmány a második világháború elején Magyarországra került francia hadifoglyok esetére, akiknek a létszáma 1944-re meghaladta az 1000 főt. A magyar hatóságok a háborús szabályok értelmében internálták őket, ugyanakkor lehetővé tették, hogy a francia nagykövetség anyagi támogatást nyújtson számukra. A paradox helyzet magyarázata abban rejlik, hogy Magyarország és Franciaország között nem volt hadiállapot a második világháború során. Amikorra ugyanis Magyarország belépett a háborúba (1941. június 27.), akkorra Franciaország már fegyverszünetet kötött, s nem volt a hadviselő felek között.

Bernard Lachaise írásának címe (*A Balaton Programok: a francia–magyar tudományos együttműködés sikeres példája?*) nem véletlenül fejeződik be kérdőjellel: a szerző erős kétségeit fejezi ki a bilaterális francia–magyar tudományos együttműködési törekvések eredményességét illetően. Az 1994-től indult Balaton Program tulajdonképpen kivétel az általános kétoldalú kapcsolatokban elkezdett, majd elhalt kezdeményezések trendje alól, tekintve, hogy ennek keretében két évtized alatt több mint 500 projekt, azaz kutatók cseréje és finanszírozása történt meg. Kissé hihetetlenül hangzik, de a belső arányokra vonatkozóan elsöprő többségben voltak a természettudományos (matematika, fizika, biológia, orvostudományok) területek a társadalomtudományokkal szemben. Unikális a Balaton Program abban a tekintetben is, hogy a bilaterális szakmai kapcsolatépítés ebben az esetben egyik

oldalon sem fővárosközpontú volt. Többségében vidéki egyetemek és kutatóközpontok együttműködését láthatjuk. A szerző részese és alakítója is volt a programnak.

Garadnai Zoltán tanulmánya (*François Mitterrand keleti nyitási politikája. A jaltai rendszer vége és az útkeresés dilemmái*) klasszikus diplomáciatörténeti vizsgálódás a hidegháború utolsó éveiről. Az ekkori kihívások feloldhatatlannak bizonyultak Franciaország számára: Mitterrand támogatta Gorbacsov reformpolitikáját, de aggodalmi voltak a német egység gyors megvalósulása és a közép-európai szocialista országok túl gyorsnak vélt átalakulása miatt. A bipoláris rendszer szétesése Franciaország geopolitikai súlyának csökkenését eredményezte, s Párizs a közép-európai országokhoz fűződő kapcsolatainak fellelegítésére törekedett. A tanulmány lényegében a fiatal történész levéltári kutatásokra támaszkodó alapkutatásainak egy részét foglalja össze. Ugyanerről a témáról a kutatócsoport programjának keretében egy külön kötetet publikál.

Robák Ferenc írása (*Franciaország és a V4: lehetőség vagy elszalasztott alkalom?*) a lehetőségek és elmulasztott alkalmak, illetve az időparadoxon kettősségében mutatja be Párizs és a V4-országok kapcsolatait. Franciaországnak hosszú távú érdekei vannak Közép-Európában, viszont a francia közvéleményt csak a közvetlen előtérben álló problémákkal (küldetési irányelv, delokalizáció) lehet mobilizálni. A szerző szerint a politikai pillanatnak való megfelelési kényszer a politikusokat eltéríti a valóságos problémáktól, s a „kommunikációs buborékban” elsikkadnak a közös érdekekre támaszkodó lehetőségek is. Ez a legnagyobb kihívás Macron elnök számára is.

A közép-európai országokhoz fűződő francia politika alaprétégét Nicolas Badalassi tanulmánya vázolja (*A helsinki folyamat, Franciaország közép- és kelet-európai enyhülési politikájának sarkköve*). A szovjet befolyási zónához tartozó közép-európai országokhoz fűződő francia érdekek elválaszthatatlanok a német kérdés francia értelmezésétől, s a francia nagyhatalmiság percepciójától. Az alapokat De Gaulle rakta le, s az enyhülés, egyetértés, együttműködés hármassága (*détente, entente, coopération*) a 60-as évektől orientálta a francia politikát. Bár De Gaulle szerény eredményeket ért el, a franciákat további megújuló kezdeményezésekre ösztönözte Willy Brandt *Ostpolitikja*. A 60-as évek legvégén induló helsinki folyamat ezért kiemelt szerepet kapott a franciák Közép-Európa-politikájában: egyfelől újradefiniálta Párizs és a térség kapcsolatait, másfelől a francia külpolitika magának vindikálja az úgynevezett 3. kosár (emberi jogok) beemelését a helsinki záróokmányba. Az ennek aláírását követő ellenőrzési mechanizmusok lehetővé tették a szocialista társadalmak fejlődésének nyomon követését, egészen az 1990-es évek küszöbéig, vagyis a harmadik kosárral bevitt „szabadság vírusának” terjedését a szocialista országokban.

Fejérdy Gergely írása Emmanuel Macron elnök első évi mérlegét vonja meg. Az V. Köztársaság legfiatalabb elnöke (39 évesen választották meg) igyekszik hasznosítani elődei hagyatékát, elsőként arra ügyel, hogy ne ismételje meg hibáikat, másodjára pedig mindent igyekszik megtenni, hogy megszabaduljon az olyan kényelmetlen jelzőktől, hogy a kora miatt tapasztalatlan, és nincs tekintélye. A francia politikai, társadalmi és gazdasági főszereplők mindegyikével igyekszik a legjobb kapcsolatokat kialakítani, bár e folyamatba időnként becsúsztak olyan hibák, mint például a védelmi költségvetés okán előállt vita a vezérkari főnökkel. Pierre de Villiers lemondása nem erősítette az új elnök és a hadsereg közötti viszonyt. Macron reformok sokaságát ígérte a választási kampányban, ideértve az önkormányzati költségvetés befagyasztását, a nyugdíjasokat érintő járadékok emelését, s a munkatörvénykönyv időtlen idők óta húzódó reformját.

A szerző szerint Macron egyszerre konzervatív és reformátor, modern és klasszikus, sem baloldali, sem jobboldali, hanem egyidejűleg mindegyik. Ráadásul az előre látható népszerűségcsökkenés súlyát enyhíti, hogy a szakszervezeti mozgalom korántsem olyan erős, mint korábban, s politikai ellenfelei sem találnak könnyen fogást rajta. Előnyt jelent számára az is, hogy a nemzetközi közvéleményben sikerült egy inkább pozitív képet kialakítania magáról, s koncepciózus elképzeléseket vázolt partnerei számára mind az Európai Unió jövőjéről, mind az ország kívánatos nemzetközi helyzetéről. Összességében tehát Macron első éve felemás mérleggel zárt, egyaránt láthatunk benne sikeres és kudarcos mozzanatokot.

Speciális szakpolitikai kérdést vizsgált Fregán Beatrix. Közhely, hogy a függetlenségére és nagyhatalmiságára olyannyira büszke Franciaország különös gondot fordít a védelemre és a hadseregére. A francia politikában a nemzetközi érdekérvényesítés rendszeresen használt eszközei közé tartoznak a fegyveres erők, különösen a hajdani francia gyarmatok térségeiben. Ezzel párhuzamosan a haderő presztízse folyamatosan magas, nem kis részben a média folyamatos támogatásának is köszönhetően. A tanulmány áttekintést ad az elmúlt három évtized francia katonai intervencióiról, a nemzetközi háttérrel és az elért eredményekről.

Szűcs Anita a francia elnök elképzeléseit mutatja be az európai integráció területén a Sorbonne Egyetemen 2017. szeptember 26-án elmondott beszéd alapján. A beszéd irányt igyekezett adni az EU reformjáról szóló vitáknak. Annak ellenére, hogy a francia kezdeményezés nem talált pozitív fogadtatásra a magyar külpolitikai döntéshozatalban, jelen tanulmány mellett érvel, hogy a két állam érdekei sok területen közelítenek egymáshoz, sőt egyes területeken egybeesnek. A tanulmány a két állam együttműködési lehetőségeit vizsgálja a hatalmi kapacitások tükrében. Nem törekszik a két állam komplex viszonyrendszerének feltérképezésére, pusztán a hatalmi erőforrásait figyelembe véve keresi azokat a pontokat, ahol az érdekek konvergálnak.

Macron nemcsak az EU hatékonyságának megerősítése mellett állt ki, hanem az Unió komplex politikai rendszerként való újraértelmezését is adta, amelynek célja az európai állampolgárok biztonságának, szabadságának és jólétének erősítése. Nem lehet nem észrevenni az európai politikai hagyomány „társadalmi szerződés” gondolatát az elhangzott beszédben. Európának újjá kell születnie, méghozzá az alapító atyák céljainak megfelelően. Ebben az értelmezésben az EU olyan menedék, amely a globalizált világ fenyegetései ellen kell hogy védelmet nyújtson, miközben annak hasznát maximalizálni tudja.

Vajkai Edina témája a francia migrációs politika. A gyarmati múltja miatt hosszú ideje bevándorlási célországként szereplő Franciaország két irányba tett lépéseket a 2015-ös migrációs válság kapcsán. Egyfelől jelentős szigorításokat vezettek be a menedékjogi eljárásban (az eljárás időkeretét kevesebb mint felére, azaz két évről kilenc hónapra csökkentették), másfelől egy országon belüli jobb elosztási rendszer kialakítását is megkezdték. Franciaország továbbá aktívan kivette részét az európai menekültpolitika általános irányának meghatározásában, ideértve az embercsempészek ellen folytatott küzdelmet, a kvótarendszer létrehozását is. Macron elnök ismételten javasolta több, az EU területén kívül felállítandó gyűjtőpont (*hot spot*) létrehozását. A francia politika ismételten bírálja a V4-országokat a kvótaügyben való elutasító politikájuk miatt, azonban jól látható, hogy a francia szabályozás is ezer sebből vérzik. Az Angliába a csatornán átkelni akarók illegális táborát (Calais-nál) az ismételt hatósági eljárások sem tudták megszüntetni.